



Łódzki Wojewódzki Konserwator Zabytków
90-425 Łódź, ul. Piotrkowska 99

MIEJSKI KONSERWATOR ZABYTKÓW

4.1. Sosnowska
02.02.2017

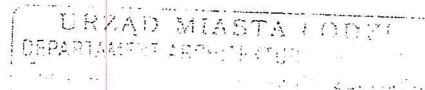


RPW/53495/2017 P
Data: 2017-02-02

WUOZ-R.5140.23.2017.PU

Łódź, dnia 25 stycznia 2017 r.

Nr rejestru zabytków A / 347



DECYZJA

02-02-2017

KIE
oddziału egzekucji
Iwona Sosnowska-Kowalska

W sprawie wpisania do rejestru zabytków nieruchomych

Na podstawie art. 6 ust.1 pkt. 1 litery „b” i „c”, art. 7 pkt.1, art. 9 ust. 1 oraz art. 89 ust. 2 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. *o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (Dz.U. z 2014 r., poz. 1446, ze zm.) oraz na podstawie art. 104 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. *Kodeks postępowania administracyjnego* (Dz.U. z 2016 r., poz. 23, ze zm.), w wyniku postępowania administracyjnego przeprowadzonego z urzędu

o r z e k a m

**wpisać do rejestru zabytków województwa łódzkiego
pod numerem rejestru A / 347**

historyczny zespół budowlany dawnej fabryki wyrobów wełnianych rodziny Schmieder, usytuowany w Łodzi przy ul. Sienkiewicza 75/77.

Zakres wpisu do rejestru zabytków:

1. Budynek dawnej tkalni mechanicznej. Obiekt o ścianach murowanych z cegły (elewacje pierwotnie nietynkowane), trzykondygnacyjny z poddaszem, niepodpiwniczony, przykryty dachem drewnianym, dwuspadowym, założony na rzucie wydłużonego prostokąta o trzytraktowym układzie wnętrza, z klatką schodową zlokalizowaną skrajnie przy elewacji zachodniej budynku (schody drewniane z balustradą tralkową). Stropy drewniane wsparte na dwóch rzędach słupów (w kondygnacjach parteru i I piętra żeliwnych, w wyższych kondygnacjach - drewnianych), w pionie klatki schodowej stropy stalowo-ceramiczne, odcinkowe, schody drewniane z balustradą tralkową.
2. Budynek dawnej tkalni mechanicznej z aneksem klatki schodowej. Obiekt o ścianach murowanych z cegły (elewacje pierwotnie nietynkowane), jednokondygnacyjny, przykryty dachem szedowym opartym na żeliwnych słupach, założony na rzucie wydłużonego prostokąta. W narożniku południowo-zachodnim budynku tkalni znajduje się dwukondygnacyjny aneks mieszczący klatkę schodową skomunikowaną z sąsiednim budynkiem wyższej tkalni, przykryty osobnym dachem jednospadowym.
3. Budynek dawnej kotłowni. Obiekt o ścianach murowanych z cegły (elewacje pierwotnie nietynkowane), jednokondygnacyjny, przykryty dachem drewnianym, dwuspadowym, założony na rzucie regularnego prostokąta, przy elewacji zachodniej niższa parterowa przybudówka. Wpis do rejestru zabytków nie obejmuje przybudówki od strony zachodniej.

Wpis do rejestru zabytków obejmuje nieruchomość gruntową usytuowaną w Łodzi przy ul. Sienkiewicza 75/77, oznaczoną geodezyjnie jako działki o numerach ewidencyjnych: 385/9 (o pow. 0,6431 ha), 385/10 (o pow. 0,0283 ha), położone w obrębie S-06.

Obiekty wpisane do rejestru zabytków zostały oznaczone na załączniku graficznym do decyzji kolorem czerwonym oraz numeracją zgodną z powyższym opisem, nieruchomość gruntowa – kolorem zielonym

285

Uzasadnienie

Zespół budynków dawnej fabryki wyrobów wełnianych rodziny Schmieder dotychczas figurował w wojewódzkiej ewidencji zabytków oraz w gminnej ewidencji zabytków miasta Łodzi. Zespół usytuowany jest w centralnej części miasta, na terenie historycznego układu urbanistycznego ulicy Piotrkowskiej, wpisanego do rejestru zabytków nieruchomości decyzją Konserwatora Zabytków miasta Łodzi z dnia 20 stycznia 1971 r. (nr rejestru: A/48) oraz uznanego za pomnik historii rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 16 lutego 2015 r. (jako jeden z elementów „Łodzi – wielokulturowego krajobrazu miasta przemysłowego”).

Wpis do rejestru jest jedną z form ochrony zabytków przewidzianą przepisami Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. *o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (art. 7 pkt. 1 ustawy). Zgodnie z art. 8 w/w ustawy rejestr zabytków znajdujących się na terenie województwa prowadzi wojewódzki konserwator zabytków, zaś zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy, wpis do rejestru zabytków nieruchomości następuje na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków z urzędu lub na wniosek właściciela zabytku nieruchomego lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek. Według definicji wynikającej z w/w ustawy zabytkiem nazywamy nieruchomość lub rzecz ruchomą, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową. Zgodnie z przytoczoną wyżej definicją, co znajduje potwierdzenie w komentarzach do ustawy oraz orzecznictwie sądowo-administracyjnym, wyżej wymienione wartości nie muszą występować łącznie. Z kolei historycznym zespołem budowlanym nazywamy powiązaną przestrzennie grupę budynków wyodrębnioną ze względu na formę architektoniczną, styl, zastosowane materiały, funkcję, czas powstania lub związek z wydarzeniami historycznymi.

Zebrany w ramach postępowania materiał dowodowy potwierdza wysoką wartość zabytkową przedmiotowego zespołu fabrycznego, uzasadniając jego wpis do rejestru zabytków. Założenie fabryczne posiada wartość historyczną. Tkalnia wyrobów wełnianych została założona przez braci Ludwika i Brunona Schmieder w 1878 r. (później firma funkcjonowała pod nazwą Ludwik Schmieder i Syn) na terenie dwóch parceli położonych pomiędzy ul. Piotrkowską i dzisiejszą ul. Sienkiewicza (ówczesny adres: ul. Piotrkowska 134-136). Firma należała do grupy średniej wielkości przedsiębiorstw działających w branży włókienniczej na terenie Łodzi, w okresie swej największej świetności (w 1 połowie lat 90. XIX w.) zatrudniała ok. 160 robotników, zaś produkcja (tkaniny wełniane i półwełniane) przynosiła zysk roczny w wysokości ok. 300 tys. rubli. (Ichnatowicz I., *Przemysł łódzki w latach 1860-1900*). W okresie międzywojennym firma upadła, w latach 20. XX w. spadkobiercy braci Schmieder wynajmowali pomieszczenia w budynkach fabrycznych różnym firmom działającym w branży włókienniczej (m.in. fabryka towarów włókienniczych Adolfa Kröninga, przedsiębiorstwo wigoni Maurycego Wolmana i Adolfa Goldmana), w latach 30. XX w. nastąpił podział oraz zmiana własności posesji, m.in. w latach 1936-39 część posesji od strony ul. Sienkiewicza należała do Zgromadzenia Tkaczy m. Łodzi. W ramach zespołu fabrycznego zachowały się najważniejsze i najstarsze obiekty budowlane: budynek czterokondygnacyjnej tkalni mechanicznej (1878 r.), kotłownia (1878 r.), budynek parterowej tkalni mechanicznej (wzniesiony w dwóch etapach w latach 1888-89) z aneksem klatki schodowej (1898 r.). Zachowane budynki odzwierciedlają jednowydziałowy profil fabryki, obrazują kolejne etapy rozbudowy przedsiębiorstwa, a także w znacznym stopniu historyczny układ przestrzenny założenia fabrycznego, zdeterminowany charakterystycznym kształtem nieruchomości wytyczonych w ramach historycznej osady „Łódka” (zespół wzniesiono w ramach dwóch, wąskich parceli rozciągniętych pomiędzy ulicami Piotrkowską i Sienkiewicza). W szerszym kontekście, zespół fabryczny wraz z zachowaną kamienicą braci Schmieder, zlokalizowaną we frontowej części historycznej nieruchomości (obecnie odrębna posesja przy ul. Piotrkowskiej 136), stanowią reprezentatywny przykład typowego dla układu urbanistycznego ulicy Piotrkowskiej założenia rezydencjonalno-fabrycznego, obrazując jego program funkcjonalno-przestrzenny (rezydencja właściciela fabryki we frontowej części posesji, zabudowa fabryczna w głębi działki). Obiekty współtworzące przedmiotowy zespół cechuje znaczny autentyzm, wynikający z szczególności z zachowania oryginalnej substancji zabytkowej (w tym elementów konstrukcji wewnętrznej) oraz formy architektonicznej budynków. O wartości historycznej założenia świadczą również powiązanie z osobami oraz instytucjami, które odegrały istotną rolę w dziejach miasta.

Projekty budowy kolejnych obiektów wznoszonych w ramach fabryki sygnowali uznani łódzcy architekci, m.in. Hilary Majewski, pełniący w latach 1872-92 funkcję architekta miasta Łodzi, twórca m.in. projektu cerkwi św. Aleksandra Newskiego przy ul. Kilińskiego w Łodzi, budynku Towarzystwa Kredytowego miasta Łodzi przy ul. Pomorskiej czy gmachu Gimnazjum Męskiego przy ul. Sienkiewicza oraz Ignacy Markiewicz, w latach 1870-1901 sprawujący stanowisko budowniczego powiatu łódzkiego, jego podpis widnieje na licznych projektach budowlanych z terenu Łodzi i powiatu łódzkiego zarówno o charakterze mieszkalnym, sakralnym jak i przemysłowym (m.in. kamienice przy ul. Piotrkowskiej 6, 8, 50, 111, 114, 123, 191, budynki w zespołach fabrycznych W. Stolarowa przy ul. Rzgowskiej czy W. Lürkensa przy ul. Wólczańskiej w Łodzi). W 2 poł. lat 30. XX w. nieruchomość fabryczna należała do Zgromadzenia Tkaczy m. Łodzi, jednej z najstarszych i najważniejszych instytucji o charakterze cechowym w mieście, skupiającej łódzkich tkaczy od momentu powstania w 1824 r.

Wartość artystyczna obiektów przedmiotowego zespołu wyraża się przede wszystkim w skromnym stylistycznie, dobrze zachowanym, historyzującym detalu architektonicznym ceglanych elewacji wyższego z budynków produkcyjnych. Otwory okienne zostały zwieńczone łukowo (łukiem pełnym w parterze, odcinkowym – w wyższych kondygnacjach), zaś nadproża zaakcentowano wysuniętymi przed lico kłińcami. Okna osadzono w płycinach i rozdzielono pilastrami międzyokiennymi. Zastosowany, oszczędny detal architektoniczny jest adekwatny do użytkowego charakteru budownictwa. Architektura budynków zespołu posiada znaczne walory estetyczne. Wartość estetyczna wynika zarówno z czytelnego w odbiorze, charakterystycznego dla architektury przemysłowej opracowania elewacji obiektów (kompozycja i detal, zachowana częściowo kratownicowa ślusarka okienna, elementy wyposażenia takie jak talerzowe kotwy belek stropowych), jak również widocznych we wnętrzach, zachowanych oryginalnych elementach konstrukcyjnych (żeliwne i drewniane słupy, podciąg, belkowe stropy, odkryte konstrukcje dachów) czy w znacznym stopniu zachowanych pierwotnych podziałach pomieszczeń (jednoprzestrzenne hale przedzielone rzędami słupów na nawy). Powyższe elementy jednoznacznie określają przemysłowy charakter zabytku.

Zespół fabryczny rodziny Schmieder posiada również wartość naukową. Stanowi materialne świadectwo dokumentujące przemysłowy charakter XIX-wiecznego miasta, jego włókienniczą monokulturę oraz specyfikę zabudowy historycznego układu urbanistycznego ulicy Piotrkowskiej, jako taki może stanowić element szerszych badań naukowych. Zabudowa fabryki ukazuje kolejne etapy rozwoju przedsiębiorstwa, jednocześnie odzwierciedla ewolucję architektury obiektów przemysłowych jaka zachodzi w latach 70-80. XIX w. Zestawienie cech architektonicznych, w szczególności rozwiązań konstrukcyjnych i materiałowych, zastosowanych w obydwu budynkach tkalni (których okres budowy dzieli jedynie dziesięć lat) pozwala prześledzić powyższy proces. Starsza tkalnia została wzniesiona jako typowy budynek wielokondygnacyjny o jednoprzestrzennych wnętrzach przedzielonych słupami na trakty, stosunkowo słabo doświetlonych w sposób naturalny jedynie oknami umieszczonymi w elewacjach bocznych, ze skrajnie usytuowaną klatką schodową. Nowsza tkalnia, została zrealizowana już jako parterowa hala przekryta dachem szedowym, o dobrze, odgórnie doświetlonych wnętrzach, według wzorca budowy fabrycznych tkalni rozpowszechnionego od lat 80. XIX w. (jedna z pierwszych tkalni szedowych na terenie Królestwa Polskiego została wzniesiona w Łodzi w zakładach I.K. Poznańskiego w 1872 r. jednakże ten typ budownictwa upowszechnił się dopiero w następnym dziesięcioleciu).

Wpisem do rejestru zabytków objęto również nieruchomość gruntową położoną w Łodzi przy ul. Sienkiewicza 75/77, oznaczoną geodezyjnie jako działki nr 385/9, 385/10, obręb S-09. Nieruchomość gruntowa, pod względem historycznym, przestrzennym i funkcjonalnym, stanowi integralną część historycznego zespołu budowlanego fabryki rodziny Schmieder. Jej kształt zdeterminował istniejący układ zabudowy zespołu. Nieruchomość gruntowa położona przy ul. Sienkiewicza 75/77, stanowi wschodnią część historycznej parceli należącej do rodziny Schmieder, pierwotnie rozciągającej się pomiędzy ulicami Piotrkowską i Sienkiewicza. Aktualny podział geodezyjny nieruchomości nie zaciera historycznych podziałów własnościowych.

Wpis do rejestru zabytków przedmiotowego zespołu następuje w wyniku postępowania przeprowadzonego z urzędu, w trybie art. 31 ustawy *Kodeks postępowania administracyjnego*, na skutek wniosku złożonego przez Stowarzyszenie Teraz Łódź. W toku postępowania zgromadzono materiał dowodowy w postaci dokumentacji konserwatorskiej przedmiotowego zespołu (karta

ewidencyjna zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru zabytków pn. *Zespół fabryczny wyrobów wełnianych rodziny Schmieder*, opr. P. Niemcewicz, listopad 2012 r.), przeprowadzono kwerendę w wyniku której zgromadzono archiwalną dokumentację projektową i kartograficzną, zgromadzono literaturę przedmiotu, dokumentację o charakterze prawno-geodezyjnym nieruchomości, ponadto dwukrotnie przeprowadzono lustrację (oględziny) zespołu fabrycznego objętego postępowaniem (18.04.2012 r., 18.11.2015 r.). W toku prowadzonego postępowania na wniosek jednej ze stron - Prezydenta Miasta Łodzi, dokonano rozszerzenia zakresu obszarowego postępowania o teren nieruchomości gruntowej położonej w Łodzi przy ul. Sienkiewicza 75/77, oznaczony jako działka nr 385/10 w obrębie S-06.

Z uwagi na wymienione wyżej walory zabytkowe historycznego zespołu budynków dawnej fabryki rodziny Schmieder, należało orzec jak wyżej.

Od decyzji niniejszej przysługuje stronom - na podstawie art. 127 § 1 i art. 129 § 1 i 2 Kpa - odwołanie do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w terminie 14 dni od jej doręczenia, za moim pośrednictwem.



podpis i pieczęć
ŁWKZ

[Handwritten signature]
[Faint circular stamp]

Załączniki:

1. Kopia mapy ewidencyjnej z oznaczeniem obiektów (kolor czerwony) oraz nieruchomości gruntowej (kolor zielony) wpisanych do rejestru zabytków.
2. Pouczenie o skutkach wpisu do rejestru zabytków nieruchomych.

Otrzymują:

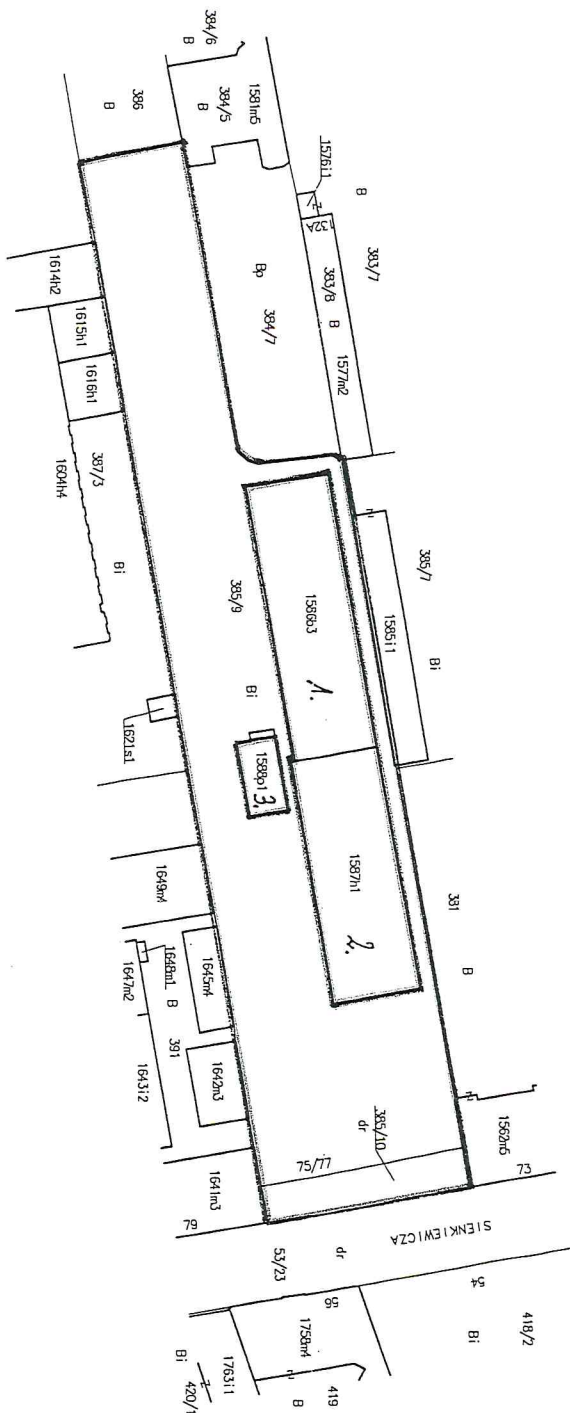
1. Stowarzyszenie Teraz Łódź
ul. Targowa 27
90-043 Łódź
2. Gmina Miasto Łódź
ul. Piotrkowska 104
90-926 Łódź
3. Zarząd Dróg i Transportu w Łodzi
ul. Piotrkowska 175
90-447 Łódź
4. a/a

Do wiadomości:

5. Zarząd Lokali Miejskich
adres do korespondencji: pl. Barlickiego 11, 90-615 Łódź
6. Miejski Konserwator Zabytków w Łodzi
Adres do korespondencji: ul. Piotrkowska 104, 90-926 Łódź
7. Zarząd Nowego Centrum Łodzi
ul. Piotrkowska 171/173, 90-447 Łódź
8. Wydział Urbanistyki i Architektury UMŁ
ul. Piotrkowska 104, 90-926 Łódź
9. Miejska Pracownia Urbanistyczna w Łodzi
ul. Wileńska 53/55, 94-016 Łódź
10. Łódzki Ośrodek Geodezji
ul. Traugutta 21/23, 90-113 Łódź
11. Narodowy Instytut Dziedzictwa - Centralna Ewidencja Zabytków
ul. Kopernika 36/40, 00-924 Warszawa
12. Sąd Rejonowy dla Łodzi Śródmieścia w Łodzi XVI Wydział Ksiąg Wieczystych
adres do korespondencji: al. Kościuszki 107/109, 90-928 Łódź

Kopia mapy ewidencyjnej

Skala 1 : 1000



Legenda:

linia koloru czerwonego – obrys obiektów wpisanych do rejestru zabytków:

1. budynek d. tkalni mechanicznej, 3-kondygn.
2. budynek d. tkalni mechanicznej z aneksem klatki schodowej, 1-kondygn.
3. budynek d. kotłowni, 1-kondygn.

linia koloru zielonego – obrys nieruchomości gruntowej wpisanej do rejestru zabytków

PREZYDENT MIASTA ŁÓDZI
wykonujący zadania z zakresu
administracji rządowej
ŁÓDZKI OŚRODEK GEODEZJI
90-113 Łódź, ul. Traugutta 21/23

Województwo: ŁÓDZKIE
Powiat: ŁÓDŹ
Jednostka ewidencyjna: ŁÓDŹ-ŚRÓDMIEŚCIE
Obręb: S-6

Kopia kintęsza nie może służyć
do celów prawnych.

Podatczka nie posiada najmniejszej kopii i treści materiałów prawnym wyznaczonego zakresu geodezyjnego i kartograficznego	
PREZYDENT MIASTA ŁÓDZI Wykonujący zadania z zakresu administracji rządowej ŁÓDZKI OŚRODEK GEODEZJI 90-113 Łódź, ul. Traugutta 21/23	
Nazwa materiału źródła	Wzrosty prądu łódzkiego
Identyfikacja ewidencyjna	P-1061
Opis wykonania kopii	2016-12-22
Imię, nazwisko i podpis osoby reprezentującej organ	Dariusz Śmietana
INSPEKTOR	

Załącznik nr 1
do decyzji ŁMNZ, znak: WUOZ-R.5140.23.2017.PU,
z dnia 25.01.2017 r.; nr rejestru: A/347

25.01.2017
B. K. K.

